

A nyugdíjrendszerről tárgyaltak

A Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége elnökségének legutóbbi, szeptember 28-i ülésén első napirendi pontként a nyugdíjrendszer jelenéről és a következő évtizedek kihívásairól készült írásos előterjesztést tárgyalták, továbbá napirenden volt a tejtermelés és a tejpiacon helyzetéről szóló előterjesztés. Horváth Gábor főtitkár tájékoztatta az elnökséget a végzett munkáról és az aktuális kérdésekről.

Nagy Tamás elnök azzal nyitotta az ülést, hogy a nyugdíjrendszer helyzetének megtárgyalása nagyon is aktuális kérdés, különösen annak tükrében, hogy a kormány a nyugdíjrendszer átalakításába fogott. Napjainkban nagy hangsúlyt kapott az öngondoskodás, aminek egyik jó példáját, lehetőségét adja a Mező Nyugdíjpénztár. Ez indokolta, hogy a napirendi pont keretében az elnökség a pénztár tevékenységéről kapjon tájékoztatást.

A mezőgazdasági dolgozók nyugdíjrendszere

Az ügyintéző szervezet által készített írásos dokumentumot Máhr András főtitkár-helyettes terjesztette az elnökség elé. Az anyag összefoglalja a jelenlegi rendszer történetét, kialakulásának folyamatát. Érdekes a mezőgazdasági dolgozók nyugdíjrendszeréről szóló fejezetet megismerni.

Magyarországon 1928-ban hívták életre az első kötelező öregségi és rokkantsági nyugdíjbiztosítást, ami viszont nem terjedt ki a mezőgazdaságban dolgozókra. Erre 1936-ig kellett várni, mikor is létrehozták a gazdatisztek kötelező öregségi, rokkantsági és halálózási biztosítását, 1938-ban pedig a gazdasági munkavállalók kötelező öregségi biztosítását, és a társadalombiztosítási feladatok ellátására megalapították az Országos Mezőgazdasági Biztosító Intézetet (OMBI). A női munkavállalók ugyan ki

voltak zárva a biztosítottak köréből, ugyanakkor mégis 700 ezren kerültek a kötelező öregségi biztosítás rendszerébe. A biztosítottak körének kiterjesztése azt az eredményt hozta, hogy 1938-ra a magyar népesség 31 százaléka érintett volt a nyugdíjrendszerben, ami korabeli viszonylatban jelentős előrelépésnek számított.

Az ötvenes években megalakított és több ízben módosított egységes állami nyugdíjrendszer még hátrányosan megkülönböztette a mezőgazdasági dolgozókat. De az ugyanezen évtizedben létrejött új gazdasági formák – például a mezőgazdasági termelőszövetkezetek – új típusú társadalombiztosítási feltételeket követeltek meg. Ennek köszönhetően készült el egyebek között az 1957. évi 65. tvr., amely megteremtette a mezőgazdasági termelőszövetkezeti tagok nyugdíjrendszerét. Ezt követte a mezőgazdasági termelőszövetkezeti járadékok bevezetéséről szóló 6/1960. (II. 14.) kormányrendelet, amely a nyugdíjkorhatárt betöltött, de nyugdíjjogosultságot nem

szerezett, ugyanakkor dolgozni már nem tudó vagy munkaképtelen termelőszövetkezeti tagok számára biztosított öregségi, munkaképtelenségi, valamint özvegyi járadékot. Ez a társadalombiztosításról szóló törvényben meghatározott szabályok szerint nyugellátásnak minősülő ellátásfajta volt, amelyre 1997. december 31-ig lehetett jogosultságot megállapítani. Az 1960-ban létrehozott járadékrendszer jelentősen hozzájárult a vidéki mezőgazdasági dolgozók időskori jövedelemhelyzetének stabilizálásához, s annak ellenére, hogy több, mint 14 éve nem állapítanak meg jogosultságot, még ma is jelentős a száma az ilyen típusú járadékban részesülő volt szövetkezeti tagoknak, illetve családtagjaiknak.

A mezőgazdasági termelőszövetkezeti tagok nyugdíjrendszerét a mezőgazdasági termelőszövetkezetek tagjainak kötelező kölcsönös nyugdíjbiztosításáról szóló 1966. évi 30. törvényerejű rendelet helyezte új alapokra. Ez a jogszabály jórészt megszüntette a korábbi hiányosságokat, s magasabb színvonalú ellátást biztosított, mint a vele párhuzamosan érvényes, az „általános” munkaviszonyban állókra vonatkozó szabályozás.

Az 1975-ben megalkotott, átfogó társadalombiztosítási törvény cikk a biztosítottak körét kiterjesztette a munkaviszonyban álló dolgozókra, az ipari és a mezőgazdasági szövetkezetek tagjaira, a szakmun-

kástanulókra, a bedolgozókra, továbbá a megbízás alapján rendszeresen és személyesen munkát végzőkre. A mezőgazdasági dolgozóknál ugyanakkor továbbra is magasabb korhatárt állapított meg (férfiaknál 65, nőknél 60 évet), amit fokozatosan, évenként csökkentett a főszabály szerinti nyugdíjkorhatárig. Ez alapján 1980-ban egyezett meg a mezőgazdasági dolgozókra vonatkozó korhatár a főszabály szerinti nyugdíjkorhatárral. Végül, 1992-ben a mezőgazdasági szövetkezet tagjának közös munkában részt vevő családtagjára is kiterjesztették a társadalombiztosítást.

A mezőgazdasági őstermelő járulékfizetése

A mezőgazdasági őstermelőkre speciális szabályok vonatkoznak. A biztosítási kötelezettség elsődleges feltétele ugyanis, hogy a nyugdíjkorhatárig hátralévő idő és a már megszerzett szolgálati idő együttesen legalább húsz év legyen. Ha a mezőgazdasági őstermelő e feltétellel nem rendelkezik és a nyugdíjkorhatár betöltéséig már nem lesz húsz év szolgálati ideje, nem válik biztosítottá, illetve járulékfizetővé.

A mezőgazdasági őstermelőnek alapesetben, a minimálbér alapulvételével 24 százalékos nyugdíj-biztosítási járulékot, valamint 10 százalékos nyugdíjjárulékot kell fizetnie. Ha azon-

Mezőgazdasági szövetkezeti járadékban részesülők száma és az ellátás mértéke			
		Létszám (fő)	Teljes ellátás havi átlaga (Ft)
2000. január	Mezőgazdasági szövetkezeti járadék	18 531	22 410
	Nyugdíjak, járadékok mindösszesen	3 145 058	28 844
2011. június	Mezőgazdasági szövetkezeti járadék	4 088	68 894
	Nyugdíjak, járadékok mindösszesen	2 917 404	88 579

ban a tárgyévet megelőző évben az őstermelői tevékenységből származó bevétele nem haladta meg a 8 millió forintot, a tárgyévet megelőző évben az őstermelői tevékenységből származó bevételenek 20 százaléka után köteles 10 százalék nyugdíjjárulékot fizetni. Ezen őstermelők szolgálati időt szereznek, igaz, 2008-tól csak a nyugdíjjárulék-fizetéssel arányos mértékben.

Járulékot kell fizetnie annak az őstermelőnek is, akinek az őstermelői tevékenységből származó, a tárgyévet megelőző évi bevétele nem érte el a 600 ezer forintot. Ez esetben a 600 ezer forint alatti összeg 20 százalékát kell alapul venni.

A mezőgazdasági őstermelő ugyanakkor – a magasabb összegű társadalombiztosítási ellátások megszerzése érdekében – az adóévre vonatkozóan nyilatkozattal vállalhatja, hogy a járulékokat a járulékalapnál magasabb összeg után fizeti meg. Annak, aki egyéb jogcímen biztosított (pl.: munkaviszonyban áll, társas vállalkozás személyesen közreműködő tagja stb.), nem kell járulékot fizetnie, ugyanakkor őstermelőként nem is válik biztosítottá. Ez összességében azt jelenti, hogy az a 315 ezer őstermelő, akik havi árbevétele nem érte el a havi 50 ezer forintot sem, őstermelői tevékenységük után csak minimális mértékű járulékot fizetnek, így azonban érdemi nyugellátásra sem számíthatnak. (A Tny. tv. a 2008. december 31-ét, illetve a 2012. december 31-ét követően megállapítandó öregségi

nyugdíj esetében nem alkalmazza a nyugdíjminimum szabályát.)

A Mező Nyugdíjpénztár

A nyugdíjak jövőbeni vásárlóértéke biztosításának és a hosszú távú öngondoskodás erősítésének szándékával vezették be 1993-ban az önkéntes kölcsönös biztosítópénztárak pillérét. A törvény megjelenése után az első között alakult meg 1994. július 5-én, a Baranya megyei területi szövetség kezdeményezésére a Mező Nyugdíjpénztár, amely kezdetben csak az agrárágazat keretében, 2000 óta pedig mindenki előtt nyitott pénztárként működik.

Farkas István, a Mező Nyugdíjpénztár igazgatóságának elnöke előadásában részletesen bemutatta a pénztár tevékenységét. Tagszervezési munkájuk eredményeként ma már 14 megyében vannak jelen és 155 munkáltatóval állnak kapcsolatban. A bankok és a biztosítók mamutpénztáraival nem sikerült együttműködést kialakítaniuk. A mai helyzet szerint az országban 57 működő pénztár (ezek közül tíz bank-biztosító) található. A Mező Nyugdíjpénztár az elmúlt 17 évben a következő eredményeket érte el: 4556 fő részére 2971 ezer forintot fizettek ki, miközben 8871 fő 5780 ezer forintját kezelik.

Az elnök beszámolt a pénztár működéséről, befektetési politikájáról, a pénztári vagyon összetételéről, a hozameredmények alakulásáról (a pénztár tízéves átlagos nettó hozama 7,54 százalék, ezzel jelen-

Ajánlások

„Az elnökség az előterjesztések alapján megállapítja, hogy a jövőbeni nyugellátások mértékével és eltartóképességével kapcsolatosan nagy a bizonytalanság. Az belátható, hogy a jelenlegi demográfiai trendek következtében a következő évtizedekben a nyugdíjkiadások jelentős terhet rónak az országra, ugyanakkor nehezen jelezhető előre az, hogy a nyugdíjkifizetéseket milyen – elsősorban – gazdasági körülmények közepette kell teljesíteni. A nyugdíjak kifizetését jelenleg állami garancia szavatolja. Az állami garancia azonban csak abban az esetben jelenthet valódi biztonságot, ha az állam képes a garanciából adódó pénzügyi terhek vállalására, másrészt nem biztos, hogy az állami garancia intézménye a jövőben is olyan széles körben biztosított lesz, mint napjainkban.

A mezőgazdasági foglalkoztatottak esetében a tisztességes időskori nyugellátás színvonalát illetően a nemzetgazdasági átlagtól jelentősen elmaradó keresetek, s így a várható alacsonyabb összegű nyugdíj okán különösen nagy a bizonytalanság. Ennek enyhítésében, a munkavállalók időskori ellátásának biztosításában különösen nagy szerepük és felelősségük van a mezőgazdasági ágazatban működő társas vállalkozásoknak azáltal, hogy anyagi terhek vállalásával is ösztönzik a munkavállalók részvételét az önkéntes kölcsönös biztosításban.

A MOSZ elnöksége javasolja a területi szövetségeknek, hogy testületi üléseiken vizsgálják meg, hogy az öngondoskodást illetően az adott megyékben milyen gyakorlat valósul meg.

Ugyancsak javasolja a munkaadói vállalkozásoknak, hogy a jövőbeni kiszolgáltatottságot csökkentendő tekintsék át és gondolják végig a foglalkoztatottak öngondoskodási támogatásának lehetséges formáit.

A Mező Nyugdíjpénztár kérésének eleget téve, a MOSZ javasolja a munkaadóknak és a munkavállalóknak, hogy fontolják meg a csatlakozásukat a pénztárhoz, amely eddigi működésével bizonyította, hogy képes az ágazat sajátos körülményei között is a tagjai javára, eredményesen működni.

Az elnökség szükségesnek tartja, hogy az országos szövetség ügyintéző szervezete mérje fel a tagszervezetek körében az önbiztosítással kapcsolatosan kialakult gyakorlatot, és a tapasztalatok értékelése mellett továbbra is kísérelje figyelemmel, szükség esetén kezdeményezze a nyugdíjrendszerrel kapcsolatos kérdések napirendre tűzését.”

A Mező Nyugdíjpénztár jellemzői (alapképzés százaléka)			
	Egyéni számlára %	Működési alapra %	Likvid tartalékra %
Tagdíj első 10 eft-jából	90	10	0
10 eft felett a tagdíjból	94	5,9	0,1
Adomány	100	0	0
Egyéni többlet befizetés	96	4	0
Mező átlaga	94,5	5,4	0,1
Pénztárak	93-96	3-7	0,1-0,2

tősen meghaladva az önkéntes pénztárak átlagát, ami 6,88 százalék).

A pénztár a maga érdekkörében felméri az öngondoskodás mértékét, mégpedig egy adatlap szétküldésével, MOSZ-TESZÖV közreműködéssel. A korfa alapján reális képet alakítottak ki a lehetséges tagságról. Mint közismert, a társadalom öregszik, hiszen a 40-50 év közöttiek aránya 25, az 50

év fölöttieké pedig 33 százalék. A 30 év alattiak aránya 13, a 30-40 év közöttieké 29 százalék, ami jelzi, hogy egyre kevesebben kénytelenek biztosítani az idős korosztály nyugdíját. Új munkáltatókat kell keresnie a pénztárnak, de az eddigi tapasztalatok is azt jelzik, hogy a nagyüzemi munkaadók szerepe a meghatározó a tagdíj-vállalásban.

H. GY.